

INFORMATIENOTITIE

AAN	De leden van de Gemeenteraad
VAN	College van Burgemeester en Wethouders
ONDERWERP	Maatschappelijke weerbaarheid en veerkracht VRGZ
DATUM	27 mei 2025
BIJLAGE	1. Landelijke bestuurlijke opdrachten (GZDGCB2018680/2034810)
REGISTRATIENUMMER	GZDGCB2018680/2018692

Inleiding

Met deze notitie informeren wij u over de wijze waarop er binnen de Veiligheidsregio Gelderland-Zuid, gesproken is over de veranderende geopolitieke situatie en toenemende dreigingen en tot welke besluiten dit heeft geleid.

De VRGZ geeft aan dat onze veiligheid en vrijheid zijn in tijden niet zo kwetsbaar geweest. Als gevolg van de Russische oorlog in Oekraïne en andere geopolitieke dreigingen in de wereld is het, tachtig jaar na het einde van de Tweede Wereldoorlog en de bezetting van ons land, helaas voorstelbaar én reëel dat Nederland betrokken raakt bij een grootschalig gewapend conflict.

Nu al is Nederland doelwit van zogenaamde hybride oorlogsvoering, zoals cyberaanvallen, spionage en sabotage (op zee). Zo heeft de MIVD in 2024 bijvoorbeeld een Russische cyberoperatie waargenomen tegen de Nederlandse kritieke infrastructuur. Ook onderkent de MIVD dat Russische eenheden de infrastructuur van de Noordzee in kaart brengt én stappen zet die duiden op spionage en sabotage. Denk dan aan mogelijke verstoring van internetkabels, drinkwater- en energievoorziening. Deze verslechterde veiligheidssituatie maakt het noodzakelijk om de weerbaarheid van onze samenleving versneld te vergroten.

Wat is er aan de hand

Wanneer Nederland betrokken raakt bij een grootschalig gewapend conflict, heeft dit impact op onze hele samenleving. We moeten in dit scenario bijvoorbeeld rekening houden met schaarste van eten en drinken, langdurige uitval van vitale voorzieningen (stroom, internet, betalingsverkeer) en schade aan onze economie. Maar ook maatschappelijke onrust als het gevolg van grote aantallen vluchtelingen, militaire doorvoeroperaties, overbelasting van de zorg, polarisatie en desinformatie.

Dit heeft onmiddellijk gevolgen voor de rol en inzet van de Veiligheidsregio's en gemeenten als het gaat om adequate crisisbeheersing en brandweezorg. De eerste hoofdtaak van Defensie is het beschermen en verdedigen van het Nederlandse grondgebied en NAVO-lidstaten. In tijden van oorlog en oorlogsdreiging komt de derde hoofdtaak van Defensie in het geding: het ondersteunen bij rampen en crises.

Wat is er nodig

Veiligheidsregio's en gemeenten zijn daarom de aangewezen partijen om de maatschappelijke weerbaarheid en veerkracht te vergroten; dit maakt ons minder kwetsbaar. Het draagt bij aan de bescherming van onze veiligheid en vrijheid, onze welvaart en waarden, onze manier van leven. Niet alleen bij een (dreigend) militair conflict, maar ook bij andere crises of rampen. Denk aan overstromingen, een pandemie of een langdurige uitval van stroom of andere nutsvoorzieningen. Bovendien zien we de laatste tijd dat crisissituaties steeds groter, complexer en onvoorspelbaarder.

Weerbaarheid gaat daarom over de vraag: zijn we er klaar voor? Kunnen we langdurige maatschappelijke ontwrichting aan? In november 2024 hebben we mede daarom als bestuur van Veiligheidsregio Gelderland-Zuid met elkaar een verkennend gesprek gevoerd over de vraag wat we verstaan onder weerbaarheid en hoe vergroten we die? Wat doen we lokaal of regionaal en wat verwachten we van het Rijk? En wat vraagt een eventueel militair conflict van Veiligheidsregio Gelderland-Zuid?

De noodzaak voor het versterken van de weerbaarheid van de samenleving wordt inmiddels breed besproken in het publieke en politieke debat. Binnen de gemeenten die deel uitmaken van de Veiligheidsregio Gelderland-Zuid zien we een toenemende aandacht voor weerbaarheid.

De Veiligheidsregio Gelderland-Zuid heeft in het Algemeen Bestuur van 12 mei jl. een bestuurlijke opdracht verstrekt aan de coördinerend gemeentesecretaris en aan de VRGZ om een gezamenlijk programma Maatschappelijke Weerbaarheid te starten.

Een taak voor ons allemaal

De regie voor versterking van onze nationale veiligheid ligt bij de overheid. Vanuit het Rijk heeft het ministerie van Justitie en Veiligheid (de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid, NCTV) een coördinerende taak om de maatschappelijke weerbaarheid te versterken. Defensie concentreert zich op het versterken van de militaire paraatheid. In de Kamerbrief van 6 december 2024 hebben deze ministeries gedeeld wat een weerbare maatschappij inhoudt en welke opgave er ligt om deze te bereiken.¹ Gemeenten en Veiligheidsregio's spelen een cruciale rol om de kracht van inwoners en organisaties te verbinden aan de weerbaarheidsopgave. Via de VNG en Veiligheidsberaad wordt er aangestuurd op een gezamenlijke aanpak van veiligheidsregio's en gemeenten.

Bij langdurige crises zal de overheid echter niet in staat zijn om alles op te lossen. Daarom moet de samenleving – van inwoners tot bedrijven en overheden – zich bewuster worden van de dreiging en versneld stappen zetten om maatschappelijke ontwrichting aan te kunnen en hier veerkrachtig van te kunnen herstellen. Dit is een taak van ons allemaal.

Om de samenleving mee te nemen in de weerbaarheidsopgave, gaat het Rijk intensiever communiceren over de dreiging via de campagne Denk Vooruit.² Het is belangrijk dat mensen op de hoogte zijn van de impact van de dreiging én van de noodzaak om zich voor te bereiden. De communicatie richt zich specifiek op de voorbereiding van langdurige uitval van belangrijke diensten zoals energie of telecom – ongeacht de dreiging. De (risico)communicatie vanuit de regio sluit hierop aan en vult – waar nodig – aan, passend bij de lokale context en op basis van het regionaal risicoprofiel.

Hoe bereiden we ons voor

Het Veiligheidsberaad heeft in december 2024 de Raad van Commandanten en Directeuren Veiligheidsregio onder meer gevraagd om te onderzoeken welk gezamenlijk basisniveau van weerbaarheid nodig is vanuit de Veiligheidsregio's. Ook heeft het bestuur van de VNG aan de VNG de opdracht verleend om te onderzoeken of een gezamenlijk basisniveau van weerbaarheid wenselijk is en hoe de lokale weerbaarheid versterkt kan worden.

¹ Ministerie van Justitie en Veiligheid en ministerie van Defensie, *Weerbaarheid tegen militaire en hybride dreigingen*, 2024, Kamerstukken II 2024-25, 30821, nr. 249. Geraadpleegd via: <https://www.nctv.nl/documenten/brieven/2024/12/06/kamerbrief-weerbaarheid-tegen-militaire-en-hybride-dreigingen>

² NCTV. *Denk vooruit*. Geraadpleegd in april 2025 via: www.denkvooruit.nl

De Veiligheidsregio Gelderland-Zuid en de veertien deelnemende gemeenten willen, aansluitend op de landelijke bestuurlijke opdrachten, gezamenlijk verkennen wat nodig is om de weerbaarheid te vergroten. Dit richt zich op:

- Verkennen wat er nodig is om te komen tot een weerbaardere samenleving in de regio Gelderland-Zuid en hoe de Veiligheidsregio en gemeenten samen met de (crisis)partners (zowel publiek als privaat) en de inwoners van de regio hieraan kunnen bijdragen;
- Verkennen wat er nodig is om als regionale en lokale overheid onze bedrijfscontinuïteit (het vermogen om belangrijke bedrijfsprocessen te blijven uitvoeren tijdens en na crises) te kunnen garanderen op basis van vastgesteld basisniveau en langdurige inzet.

In de kern betekent dit dat de komende periode gericht zal zijn op het verduidelijken waar aanvullende inzet nodig is om onze weerbaarheid te vergroten, en hoe wij als gemeenten en Veiligheidsregio, samen met onze partners en inwoners, hier invulling aan kunnen geven. Voor een nadere toelichting op de bestuurlijke opdracht verwijzen wij u naar de bijlage (GZDGCB 2018680/2034810).

De VRGZ heeft inmiddels een programmamanager aangewezen die samen met een regionaal programmateam uitvoering geeft aan de bestuurlijke opdracht. Voor de financiering van de opstart van het programma stelt de VRGZ, in afwachting van een mogelijke aanvullende Rijksbijdrage, in 2025 een programmabudget beschikbaar, gefinancierd vanuit de bestemde reserve versterking crisisbeheersing BDUR (2023/2024). Meer duidelijkheid over een aanvullende landelijke bijdrage vanaf 2026 wordt tegen de zomer van 2025 verwacht.

Tot slot

Zoals gezegd, weerbaarheid is een opgave voor de gehele samenleving. Met de bovenstaande schets en de daaraan gekoppelde besluitvorming wilde de VRGZ u meenemen in de internationale en nationale context en de opgaven die daar regionaal en lokaal uit voortvloeien. Daarbij geeft zij aan dat de jaarverslagen van de AIVD³ en MIVD⁴ er geen twijfel over laten bestaan: het is nu tijd om te handelen en concrete stappen te zetten. Het is aan ons allen, samen met onze inwoners, om ervoor te zorgen dat we veilig en gezond kunnen blijven wonen, werken en recreëren in onze mooie gemeente, waarbij we gezamenlijk bescherming bieden aan wat telt.

Zoals bij de aanhef al is aangegeven vindt het college het relevant om deze informatie met u te delen.

³ AIVD, Openbaar jaarverslag 2024, 2025. Kamerstukken II 2024/25, 30977, nr. 174

⁴ MIVD, Openbaar jaarverslag 2024, 2025. Kamerstukken II 2024/25, 29924, nr. 282.